

Research Paper

The Effect of Social and Cultural Factors on the Tendency toward Early Marriage by First and Second Grade Girl Students at Babol high schools

Seyedeh Zahra Sadati ^{1*}

1- Assistant Professor, Department of Psychology, Qaemshahr Branch, Islamic Azad University, Qaemshahr, Iran.

Received: 2020/05/05

Revised: 2022/11/19

Accepted: 2022/11/24

Use your device to scan and read
the article online

DOI:
10.30495/jzv.2023.30377.3837

Keywords:

Cultural and Social Factors,
Early Marriage, Students, Babol
County

Abstract

Introduction: The present study investigates the effect of cultural and social factor on the tendency of early marriage of first and second grade female students in Babol

Methods: The research method is quantitative, descriptive and correlational studies and especially structural equation modeling. The statistical population includes all first and second grade girl students at the high schools the number (14458) the city of Babol in 2019-2020. In this study, 102 students were selected by available random sampling. For this purpose, 102 students were selected through random sampling. The structural equation model was used to analyze the data. In order to collect information from the research tools, including two standard questionnaires with 24 questions of Heidari et al (2013) and a 21-question questionnaire created by the researcher on cultural and social factors affecting early marriage was used. which was used from Smart pls3 software estimates.

Findings: The results of the research hypotheses test showed that the effect of social media use, social-economic base, family residence, women's sense of security, mistrust towards women, traditional manners and behaviors, ease in choosing a spouse on the tendency Early marriage is approved. But the results obtained from the hypothesis of parents' education did not have a significant effect on the early marriage tendency of first and second high school female students of Babol city.

Citation: Sadati S Z. The Effect of Social and Cultural Factors on the Tendency toward Early Marriage by First and Second Grade Girl Students at Babol high schools. Quarterly Journal of Women and Society. 2023: 129-144

*Corresponding Author: Seyedeh Zahra Sadati

Address: Assistant Professor, Department of Psychology, Qaemshahr Branch, Islamic Azad University, Qaemshahr, Iran.

Tell: 09112578799

Email: sadati.zahra@yahoo.com

Extended Abstract

Introduction

Early marriage is any marriage that took place under the age of 18, if the girl is not physically, physiologically and psychologically ready for marriage and having children (۱, ۲) and also, it is difficult for a boy to accept the responsibility of life and provide for it (۳), which is different according to climatic, cultural and legal characteristics. The United Nations Children's Fund UNICEF (4, 5) showed that between 2013 and 2019, 35 percent of young women aged 20 to 24 got married before reaching the age of 18, and 11 percent of them got married at the age of 15.

Girls who drop out of school due to early marriage have not acquired the necessary knowledge and skills in life and they have faced problems in shaping their identity and due to not having enough self-confidence, they always rely on others and do not have high decision-making power in life.

The negative effects of early marriage are not only limited to women and their children, but also affect the family and society. Early marriage leads women to enter the "cycle of poverty" and keeps women, children and their families in continuous poverty. Early marriage has hindered the advancement of women's career and education. Also, due to economic and social pressures, ethnic customs and traditions, family culture, type of job and level of education of parents are important factors in the early marriage of female students in Babol city.

Methods

The current research is a descriptive correlation type in terms of data collection method and it is practical in terms of purpose. The statistical population of the present study included all first and second high school female students of Babol city in the number of (14458) people in 2010-2019. In this research, a standard 24-question questionnaire of Heidari et al.'s (۷) early marriage desirability questionnaire was created to collect data. Also, it was used 21-question questionnaire created by the

researcher on cultural and social factors affecting early marriage.

Data analysis was done using Smart pls3 software. Also, statistical parameters were used to analyze the data obtained from the implementation of the research, and to determine the normality of the research variables, the Kolmogorov-Smirnov test was used also, the structural equation model has been used to test the research hypotheses. Main hypothesis: Cultural and social factors influence the tendency of early marriage among first and second secondary school girls in Babol city. Table (1) shows the summary of the findings related to the test of research hypotheses.

Table1- significance of the effect coefficients of the research model for the main hypothesis

Independent variable → Dependent variable	Impact factor	t test statistic	Critical value of the table	Result
Use of social media → tendency to early marriage	- 0.315	3.641	1.96	Significant
Economic-social base → tendency to early marriage	- 0.158	1.990	1.96	Significant
Family residence → tendency to early marriage	- 0.102	1.965	1.96	Significant
Women's sense of security → tendency to early marriage	- 0.195	3.142	1.96	Significant

Mistrust towards women → tendency to early marriage	0.129	2.861	1.96	Significant
Parents' education → tendency to early marriage	-0.012	0.285	1.96	Significant
The traditionality of manners and behaviors → tendency to early marriage	0.165	2.009	1.96	Significant
Facilitation in choosing a spouse → tendency to early marriage	0.236	3.119	1.96	Significant

Finding

The test statistics obtained for the size of the impact of the use of mass media, socio-economic base, family's place of residence, women's sense of security, the being traditional of customs and behaviors, the ease of choosing a spouse on the tendency to marry early is greater than the critical value of this distribution in the T-Student table.

Also, the influence of using mass media, socio-economic base, family's place of residence, women's sense of security and mistrust towards women, the being traditional of customs and behaviors, the ease of choosing a spouse on the tendency to early marriage was confirmed. However, the influence of parents' education on the tendency to early marriage was not confirmed.

As a result, the use of mass media is significantly effective, the economic-social

base, the place where the family lives, women's sense of security, respectively with the coefficient of influence (-0.315), (-0.158), (-0.102), (-0.195) have had a negative effect on the tendency to early marriage and mistrust towards women, the traditionality of manners and behaviors, the ease of choosing a spouse have had a positive effect on the tendency to early marriage with the impact coefficient (0.129), (0.165), and (0.236) respectively.

Discussion

Review and analysis of current research on early marriage shows that the use of social media, the economic-social base, the place where the family lives, women's sense of security, mistrust towards women, the traditionality of customs and behaviors, the ease of choosing a spouse are the most important factors in the occurrence of early marriage in the studied sample.

Early marriage can have various consequences in women's lives, and one of the usual consequences of early marriage is girls dropping out of school and not being able to continue their education.

Conclusion

According to the findings obtained in explaining the results of the main hypothesis, it can be stated that the environment in which a person lives and the social and cultural components governing the environment can overshadow the culture of marriage. Therefore, the early marriage of children and adolescents is one of the cases that can severely affect sexual health as well as physical, mental and psychological health. In fact, it is a factor for violating the right to health and health and is a ground for sexual exploitation and abuse. Also, the media, poverty, customs and traditions, lack of literacy and education are effective in the emergence and prevalence of early marriage.

In other words, what has become a culture in society is definitely effective in choosing the age of marriage by a person and if we see the low age of marriage in the social environment, surely other young people in that environment have followed the same routine and prefer to get married

at a young age like their other friends and acquaintances.

Ethical considerations

Compliance with ethical guidelines

All participants in the study participated in the study by filling out a consent form, and the researchers assured them that the results of the research were confidential.

Funding

All financial resources and costs for research and publication of the article have been paid by the author and no financial support has been received.

Authors' contributions

The article is taken from independent social research by the author of the article.

Conflict of interest

According to the authors of this article, there was no conflict of interest.

مقاله پژوهشی

تاثیر عوامل فرهنگی - اجتماعی بر گرایش ازدواج زود هنگام دانش آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل

سیده زهرا ساداتی*^۱

۱- استادیار، گروه روان شناسی، واحد قائم شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، قائم شهر، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۲/۱۵

تاریخ داوری: ۱۴۰۱/۰۸/۲۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۹/۰۳

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:
10.30495/jzv.2023.30377.3837

واژه‌های کلیدی:

عوامل فرهنگی و اجتماعی، ازدواج زود هنگام، دانش آموزان، شهرستان بابل.

* نویسنده مسئول: سیده زهرا ساداتی

نشانی: استادیار، گروه روان شناسی، واحد قائم شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، قائم شهر، ایران.

تلفن: ۰۹۱۱۲۵۷۸۷۹۹

پست الکترونیکی: sadati.zahra@yahoo.com

چکیده

هدف: پژوهش حاضر به بررسی تاثیر عوامل فرهنگی - اجتماعی بر گرایش ازدواج زود هنگام دانش آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل پرداخته است.

روش: روش پژوهش، کمی توصیفی از نوع همبستگی و بر اساس معادلات ساختاری بود و جامعه ی مورد مطالعه شامل کلیه دانش آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل به تعداد (۱۴۴۵۸) نفر در سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰ بودند. بدین منظور ۱۰۲ نفر از دانش آموزان به شیوه نمونه‌گیری تصادفی در دسترس انتخاب شدند. برای تجزیه و تحلیل داده ها از مدل معادلات ساختاری استفاده شده است. به منظور گردآوری اطلاعات از ابزار پژوهش شامل دو پرسشنامه استاندارد ۲۴ سوالی رغبت سنج ازدواج زودهنگام حیدری و همکاران (۱۳۸۳) و پرسشنامه ۲۱ سوالی محقق ساخته عوامل فرهنگی و اجتماعی موثر بر ازدواج زود هنگام استفاده شد. که از برآوردهای نرم افزار Smart pls3 استفاده شده است.

یافته‌ها: نتایج حاصل از آزمون فرضیه های پژوهش نشان از این داشت که تاثیر استفاده از رسانه های جمعی، پایگاه اقتصادی - اجتماعی، محل زندگی خانواده، احساس امنیت زنان، بی اعتمادی نسبت به زنان، سنتی بودن آداب و رفتارها، سهل گیری انتخاب همسر بر گرایش به ازدواج زودهنگام مورد تایید قرار گرفته است؛ اما نتایج بدست آمده از فرضیه تحصیلات والدین بر گرایش ازدواج زود هنگام دانش آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل تاثیر معناداری نداشت.

مقدمه

پژوهش نجفی اصل پیامدهای ازدواج در سنین کودکی برای زنان مصاحبه شونده در پنج مقوله اصلی مورد مطالعه قرار می‌گیرد که هر کدام به نحوی در کیفیت ابعاد پنج گانه سلامت اجتماعی آنان نقش دارد. یکی از مهم ترین پیامدهای ازدواج زود هنگام برای دختران، کودکی از دست رفته آنان است. پدیده کودکی مادری نیز، زنان کودک همسر را در مسیر پذیرش مسئولیت اجتماعی سنگینی قرار می‌دهد که به فشار نقش بیشتر می‌انجامد. این کودک همسران پس از ازدواج با محدودیت‌های ارتباطی زیادی مواجه می‌شوند و انزوای اجتماعی نتیجه آن است که در کنار تحمل خشونت خانگی، میزان مشارکت اجتماعی و شکوفایی اجتماعی این افراد را تا پایین ترین سطح تنزل می‌دهد. تمام این موارد، نشان دهنده سطح پایینی از ابعاد پنج گانه سلامت اجتماعی این افراد است (۲).

ازدواج وسیله ای برای رسیدن به رشد و کمال، تامین سلامت و بقای نسل است که در مکاتب مختلف از آن به عنوان تنها راه تشکیل خانواده، آرامش دهنده ی روح و روان زن و مرد و حافظ آنان از رفتارهای جنسی نامشروع و غیر اخلاقی یاد شده است (۸). ازدواج به مثابه یکی از وقایع مهم و حیاتی در زندگی روزمره افراد جامعه به شمار می‌رود که از جنبه های مختلف و گوناگونی قابل بررسی و مطالعه است. یکی از این جنبه ها، سن شروع و به اصطلاح ورود به پیوند زناشویی است. از این منظر [از نظر سنی] یکی از اشکال ازدواج، ازدواج زود هنگام است که از آن به کودک-همسری^۱، یاد می‌شود (۹ و ۱۰). ازدواج زود هنگام ازدواجی است که قبل از فراهم شدن شرایط ازدواج از قبیل بلوغ، توانایی جسمانی و رشد لازم اتفاق می‌افتد و طرفین عقد نکاح یا یکی از آنان، به دلیل نبود رشد کافی، آمادگی جسمی و یا روحی را برای این امر مهم ندارند. ازدواج زودروس یا زود هنگام کودک یک نوع آزار و خشونت علیه سلامت کودکان است که میزان درگیری دختران در آن بالاتر می‌باشد. این پدیده ناخوشایند در بیشتر موارد به صورت سوء استفاده جنسی و بهره کشی از کودک بروز می‌کند (۸).

با توجه به اینکه ازدواج زود هنگام اثرات سویی برای فرد، خانواده و اجتماع دارد و عوارض این مشکل می‌تواند در جامعه نیز گسترش یابد و جامعه را به سوی مشکلات گوناگون سوق دهد؛ دخترانی که به دلیل ازدواج زود هنگام ترک تحصیل می‌کنند، دانش و مهارت لازم را در زندگی کسب نکرده و در شکل دهی به هویت خود با مشکل مواجه می‌شوند همچنین به دلیل نداشتن اعتماد به نفس کافی، همواره متکی به دیگران اند و از قدرت تصمیم گیری بالایی در زندگی برخوردار نیستند. تاثیرات

ازدواج زود هنگام عبارتست از هر ازدواجی که در سنین زیر ۱۸ سالگی صورت بگیرد، در صورتی که دختر از نظر جسمی، فیزیولوژیکی و روانی برای ازدواج و فرزندآوری آماده نیست (۱) و (۲) و نیز برای پسر، پذیرش مسؤلیت زندگی و تأمین آن دشوار است (۳) که این سن با توجه به ویژگی های اقلیمی، فرهنگی و قانونی متفاوت است. صندوق حمایت کودکان ملل متحد یونیسف (۴ و ۵) نشان داد که بین سالهای ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۹، ۳۵ درصد از زنان جوان ۲۰ تا ۲۴ ساله قبل از رسیدن به هجده سالگی ازدواج کردند که ازدواج ۱۱ درصد آن ها در سن ۱۵ بوده است. به طور کلی، ۲۰ تا ۵۰ درصد از زنان در کشورهای در حال توسعه (به خصوص در صحرای جنوب آفریقا و جنوب آسیا) در سنین زیر ۱۳ سال ازدواج می‌کنند. در ایران نیز هرچند شواهد حاکی از آن است که سن ازدواج افزایش یافته است، ولی هنوز هم در بسیاری مناطق به دلایل مختلف، دختران در سنین پایین تن به ازدواج می‌دهند. بر اساس آمار منتشر شده «گزارش وضعیت اجتماعی و فرهنگی ایران» توسط مرکز آمار ایران، در بهار سال ۱۳۹۹، بالغ بر ۳۶۰۱۳ ازدواج ۱۵-۱۹ ساله و ۷۳۲۳ ازدواج دختر بچه ۱۰ تا ۱۴ ساله و یک ازدواج دختر بچه کمتر از ۱۰ سال به ثبت رسیده است (۱۱ و ۱۲). این رویداد، در دهه های اخیر با وجودی که توجه بسیاری را به خود جلب نموده است، به عنوان یکی از مسائل اجتماعی یا به عبارت دقیق تر آسیب های اجتماعی حوزه کودکی مورد بررسی قرار می‌گیرد. شاید یکی از دلایل اساسی این توجهات برانگیخته شده، آمارهای مربوط بدان باشد؛ همچنین ازدواج زود هنگام، تجاوز به حقوق انسانی دختران بوده، در اکثر توافق نامه های بین المللی مورد توجه قرار گرفته است. بیانیه جهانی حقوق بشر بیان می‌کند: « همه مردان و زنان در تمام طول دوران زندگی خود و سوای نژاد، ملیت یا مذهب خود از حق ازدواج و تشکیل خانواده برخوردارند. مردان و زنان هنگام ازدواج، در اول زندگی زناشویی و همچنین در هنگام فروپاشی ازدواج از حقوق برابر برخوردارند. ازدواج باید با رضایت کامل و آزاد زوجین صورت گیرد» (۱ و ۶) در کنار تمام عوامل اجتماعی و فرهنگی موثر بر سن ازدواج، قوانین نیز نقش مهمی بر رواج این ازدواج ها دارد؛ در واقع قوانین ایران بر امر تصمیم گیری والدین برای ازدواج فرزندان صحه می‌گذارد و اجازه صریح دخالت در ازدواج فرزند را به پدر و جد پدری او داده است. طبق قوانین مدنی ایران، ازدواج کودکی ۷ ساله با فردی ۷۰ ساله شدنی و قابل تصور است (۶). ازدواج زود هنگام دختران یک مسئله بهداشت عمومی، یک خطر اجتماعی، و یک تراژدی فردی مرتبط با مسائل سلامت روان، خطرات زایمان، و مشکلات آموزشی است. در

دانش آموزان در زمان تاهل بود. این بی مهارتی ارتباطی، مشکلاتی از قبیل عدم صمیمیت زناشویی، دخالت های اطرافیان، مشکلات تحصیلی و گاهی خیانت را به دنبال دارد (۱۲).

جوادیان و همکاران نشان دادند افرادی که زود ازدواج می کنند مهارت های لازم برای زندگی مشترک را ندارند و نمی توانند صمیمیت لازم را برقرار کنند و زندگی زناشویی آنها بیشتر دستخوش بی ثباتی می شود (۱۳). همچنین در پژوهش حسینی فر، فقر مالی و فرهنگی بر ازدواج زودهنگام دختران تأثیر داشته و پیامدهای ازدواج زودهنگام دانش آموزان دختر بر ترک تحصیل آنان موثر بوده و همچنین بر دیگر دانش آموزان نیز تأثیر گذاشته است (۱۴).

در پژوهشی مقدادی و جوادیور با عنوان «تأثیر ازدواج زودهنگام بر سلامت جنسی کودکان و سازوکارهای مقابله با آن» به این نتیجه دست یافتند که با وجود ویژگی های بارز کودکی در رابطه با مسائل زناشویی، عدم آموزش و آگاهی های اجتماعی لازم می تواند منجر به تضییع حقوق کودک، آزار و بهره کشی از وی شود. از دیگر سو می تواند سلامت جنسی کودکان را تحت تأثیر قرار دهد و منجر به بیماری های جسمی، روحی و روانی، افزایش حاملگی، زایمان زودرس و... شود (۸). همچنین افتخارزاده در پژوهشی نشان داد که فرهنگ خانوادگی، محلی و قومی، مهمترین عوامل رخداد ازدواج زودهنگام هستند که تغییرات نگرشی، فرایندهای جامعه پذیری و فرهنگ می تواند از این پدیده پیشگیری کند (۱۵).

ابراهیمی و فخرايي به بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با ازدواج زودرس در شهرستان نرده پرداختند و نتایج تحقیق نشان داد، میان متغیر میزان استفاده از رسانه های جمعی با سطح معنی داری (۰,۰۱۷)، هم چنین بین میزان سنتی بودن آداب و رفتار خانواده ها و میزان سهل گیری انتخاب همسر از سوی خانواده ها با میزان امنیت اجتماعی زنان و میزان بی اعتمادی نسبت به زنان با سن ازدواج، رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد؛ همچنین میان متغیرهای زمینه ای با سطح معنی داری، پایگاه اقتصادی و اجتماعی، سطح تحصیلات، سن ازدواج و محل زندگی رابطه مثبت و معنی داری وجود داشت (۱۶). عسکری ندوشن و همکاران در بخشی از مطالعه خود، حداقل سن مناسب ازدواج دختران را در شهر یزد تحلیل کردند و رابطه مثبت و معنادار سطح تحصیلات و دیدگاه برابری طلبانه جنسیتی و در مقابل، رابطه معکوس و معنادار سطح پای بندی به ارزش های دینی را با حداقل سن مناسب ازدواج دختران نشان دادند (۱۷). حسینی پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل جامعه شناختی موثر بر تأخیر در سن ازدواج جوانان» انجام داده

منفی ازدواج زودهنگام فقط محدود به زنان و فرزندان آنها نمی شود بلکه بر روی نهاد خانواده و جامعه هم اثرگذار است. ازدواج زودهنگام منجر به کاهش کیفیت زندگی زنان و کم رنگ شدن نقش زنان در جامعه می شود. ازدواج زودهنگام منجر به ورود زنان به «چرخه فقر» شده و زنان، فرزندان و خانواده های آنها را در فقر مداوم نگه می دارد. ازدواج زودهنگام مانع از ارتقای شغل و تحصیل زنان شده است؛ همچنین به دلیل فشارهای اقتصادی و اجتماعی، آداب و سنن قومی، فرهنگ خانوادگی، نوع شغل و میزان تحصیلات والدین عامل مهمی در ازدواج زودهنگام دانش آموزان دختر شهرستان بابل می باشد. به اعتقاد بیشتر صاحب نظران، ازدواج زودهنگام حقوق کودکان را تضییع و موجب تبعات روحی و روانی، عاطفی و اجتماعی متعددی می شود. نوجوان در مرحله بحران هویت و کسب هویت و به دنبال استقلال شخصی می باشد و اگر ازدواج زودهنگام اتفاق افتد به عنوان یکی از ناپهنجاری ها و آسیب های اجتماعی محسوب می شود، همچنین تجربه شیرین دوران کودکی و نوجوانی را سلب می کند، این امر از نظر روحی و جسمی آسیب های متعددی را رقم می زند چون وظایف و مسئولیت های زندگی مشترک نیز مستلزم بلوغ فکری و انجام وظایف می باشد، اجرای این نقش توسط کودکان و نوجوانان آسیب زا است. در ایران داده های آمار رسمی و دقیق در باره ی تعداد ازدواج های دوران کودکی در دسترس عموم نیست تا تصویر روشنی از وضعیت فعلی را نمایان سازد. هرچند که ازدواج در دوران کودکی در ایران نسبت به بسیاری از مناطق جهان کمتر است اما هنوز هم این میزان قابل توجه است، موضوعی که از جنبه های مختلف قابل مطالعه و بررسی و دارای اهمیت فراوان است؛ از این رو بررسی عوامل فرهنگی و اجتماعی مساله ازدواج زودهنگام در دانش آموزان دختر شهرستان بابل از اهمیت و ضرورت خاصی برخوردار است. با توجه به اینکه تاکنون بررسی های زیادی در زمینه علل و ریشه یابی افزایش سن ازدواج بعمل آمده، اما کمتر به موضوع ازدواج زودهنگام دختران با همه مشکلاتی که به بار می آورد پرداخته شده است؛ بنابراین در این پژوهش سعی شده است به بررسی تأثیر عوامل فرهنگی و اجتماعی بر افزایش ازدواج زود هنگام دانش آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل پرداخته شود.

پیشینه پژوهشی

در پژوهشی، زارعی و همکاران با عنوان «علل و پیامدهای ازدواج زودهنگام و وقوع کودک همسری در دانش آموزان دختر استان یزد» نشان دادند که ازدواج زودهنگام آسیب های زیادی از جمله طلاق به دنبال دارد. مشکل ارتباطی در راس مشکلات

برای سوال هایی که نشان دهنده ی عدم رغبت به ازدواج هستند. سوال های ۳-۴-۵-۸-۱۰-۱۲-۱۴-۱۶-۱۷-۲۰-۲۱ به صورت ۱ برای کاملاً موافق، ۲ موافق، ۳ ممتنع، ۴ مخالف، ۵ کاملاً مخالف است. جمع امتیازات نمره ی رغبت فرد به ازدواج را نشان می دهد.

سوالات مربوط به خرده مقیاس ها

بازخورد نسبت به ازدواج: ۱-۲-۷-۱۳-۱۵-۱۶-۱۸-۱۹

نگرش نسبت به پیامدها: ۵-۹-۱۱-۱۲-۱۴-۱۷-۲۳

آمادگی برای ازدواج: ۳-۶-۸-۲۰-۲۱

موانع ازدواج: ۴-۱۰-۲۲

پرسشنامه ۲۱ سوالی محقق ساخته عوامل فرهنگی و

اجتماعی موثر بر ازدواج زود هنگام استفاده شده است؛

پرسشنامه رغبت سنج دارای مولفه های بازخورد نسبت به

ازدواج، آمادگی و تمایل عملی برای ازدواج، نگرش نسبت به

پیامدهای ازدواج و موانع ازدواج می باشد. پرسشنامه عوامل

فرهنگی و اجتماعی نیز دارای مولفه های استفاده از رسانه های

جمعی، پایگاه اقتصادی-اجتماعی، محل زندگی خانواده، احساس

امنیت زنان، بی اعتمادی نسبت به زنان، تحصیلات والدین،

سنتی بودن آداب و رفتارها و سهل گیری انتخاب همسر از

سوی خانواده می باشد. برای تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده

انجام شده است؛ همچنین از Smart pls3 از نرم افزار

پارامترهای آماری برای تجزیه تحلیل داده های حاصل از اجرای

پژوهش استفاده و برای تعیین نرمال بودن متغیرهای پژوهش

از آزمون کلموگروف - اسمیرنوف و همچنین برای آزمون

فرضیه های پژوهش از مدل معادلات ساختاری استفاده شده

است.

روایی محتوایی رغبت سنج ازدواج زود هنگام در مطالعات

حیدری و همکاران (۷) با استفاده از شاخص CVR مورد تایید

قرار گرفت. روایی محتوایی پرسشنامه عوامل فرهنگی و

اجتماعی با استفاده از نظر ۱۰ نفر از خبرگان و توسط شاخص

CVR مورد بررسی قرار گرفت و برای کلیه سوال های مربوط

به دو پرسشنامه بزرگتر از ۰٫۶۲ به دست آمد و مورد تایید قرار

گرفت. پایایی و روایی مقیاس، با استفاده از طریق آلفای

کرونباخ محاسبه و ضریب به دست آمده برابر ۰/۹۲۸ است.

یافته های پژوهش

از میان افراد نمونه بیشترین تعداد پاسخ دهندگان در محدوده

سنی ۱۶ سال با (۲۱/۵۷ درصد) و کمترین تعداد پاسخ دهندگان

مربوط به سن ۱۳ سال با (۹/۸۰ درصد)، بیشترین تعداد اشتغال

پدر مربوط به شغل کارگر با (۴۱/۱۸ درصد) و کمترین تعداد را

کارمند با (۲۶/۴۷ درصد)، بیشترین تعداد تحصیلات پدر مربوط

است. پژوهشگر چارچوب نظری خود را دیدگاههای کارکرد گرایي قرار داده است و بر اساس تئوری های مزبور فرضیاتی با اهداف شناخت زمینه ها و عوامل گوناگون اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی موثر بر بالا رفتن سن ازدواج و میزان اهمیت هر یک از آنها را به آزمون گذاشته است. نتایج پژوهش نشان داد که ارتباط معنی داری میان وضعیت شغلی، میزان تحصیلات، وضعیت مسکن جوانان و میزان درآمد خانواده، با تمایل به ازدواج جوانان وجود دارد(۱۸)

جوادیان و همکاران پژوهشی در استان یزد انجام دادند و دریافتند که تعداد دختران ازدواج کرده ۱۵ تا ۱۹ ساله در این استان ۲۴ درصد بالاتر از سطح کشور است. در بین شهرستان های این استان، شهرستان اردکان وضعیت ویژه ای داشت و در این شهرستان ۳۳ درصد دختران در این سن ازدواج کرده بودند(۱۳).

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر روش گرد آوری داده ها، توصیفی و از نوع همبستگی و از نظر هدف کاربردی می باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل تمام دانش آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل به تعداد (۱۴۴۵۸) نفر در سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰ بودند. با توجه به اینکه شهرستان بابل ۵ بخش دارد، تعداد ۵ مدرسه متوسطه شهرستان بابل به روش نمونه گیری در دسترس، ۱۰۸ نفر براساس ملاکهای ورود به پژوهش به عنوان نمونه انتخاب شدند به این صورت که پس از کسب مجوز و دریافت معرفی نامه و لیست مدارس، ۵ مدرسه بصورت تصادفی انتخاب و با مراجعه به مدرسه و مصاحبه با مسئولان مدارس مورد نظر، ابتدا براساس گزارش مسئولان، دانش آموزان مورد شناسایی قرار گرفتند، سپس دانش آموزان دارای ملاکهای اولیه ورود به پژوهش شناسایی و پرسشنامه های مورد نظر به هر یک از آنها داده شد. بعد از اجرای پرسشنامه ها با ۱۰۲ نفر از دانش آموزانی که نمره معیار در پرسشنامه ها را کسب کردند جهت نتیجه بهتر، مصاحبه انجام شد.

ابزار پژوهش

در این پژوهش برای گردآوری داده ها از پرسشنامه استاندارد

۲۴ سوالی رغبت سنج ازدواج زود هنگام حیدری و همکاران (۷)

استفاده شد و برای هر یک از سوال های این پرسشنامه ۵

گزینه از پاسخ ها شامل (کاملاً موافق، موافق، ممتنع، مخالف و

کاملاً مخالف) در نظر گرفته شده است. نمره گذاری سوال های

۱-۲-۹-۱۱-۱۳-۱۵-۱۸-۱۹-۲۲-۲۳ به صورت ۵ برای کاملاً

موافق، ۴ موافق، ۳ ممتنع، ۲ مخالف، ۱ کاملاً مخالف است و

- ۲- محل زندگی خانواده بر گرایش ازدواج زود هنگام دانش آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل تاثیر دارد.
- ۳- احساس امنیت زنان بر گرایش ازدواج زود هنگام دانش آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل تاثیر دارد.
- ۴- بی اعتمادی نسبت به زنان بر گرایش ازدواج زود هنگام دانش آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل تاثیر دارد.
- ۵- تحصیلات والدین بر گرایش ازدواج زود هنگام دانش آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل تاثیر دارد.
- ۶- سنتی بودن آداب و رفتارها بر گرایش ازدواج زود هنگام دانش آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل تاثیر دارد.
- ۷- سهل گیری انتخاب همسر از سوی خانواده بر گرایش ازدواج زود هنگام دانش آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل تاثیر دارد.

نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنوف^۱

برای بررسی فرضیه های تحقیق از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف جهت مشخص کردن نرمال یا غیر نرمال بودن مؤلفه های مدل استفاده شد. نتایج این آزمون در جدول ۱ آمده است. فرضیه های این آزمون عبارتند از:

به مقطع دیپلم و زیردیپلم با (۳۵/۲۹ درصد) و کمترین تعداد مربوط به مقطع فوق لیسانس و بالاتر با (۱۵/۶۹ درصد) پاسخ دهنده تشکیل می دهند و بیشترین تعداد پاسخ دهنده سن طلایی ازدواج را سن بالای ۲۲ سال با (۵۰/۹۸ درصد) و کمترین تعداد پاسخ دهنده سن زیر ۱۸ سال را با (۱۷/۶۵ درصد) تشخیص داده اند.

فرضیه های پژوهش

فرضیه اصلی: عوامل فرهنگی و اجتماعی بر گرایش ازدواج زود هنگام دانش آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل تاثیر گذار است.

فرضیه های فرعی

استفاده از رسانه های جمعی بر گرایش ازدواج زود هنگام دانش آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل تاثیر دارد.

۱- پایگاه اقتصادی-اجتماعی بر گرایش ازدواج زود هنگام دانش آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل تاثیر دارد.

جدول ۱- نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنوف متغیرهای پژوهش

	بی اعتمادی نسبت به زنان	احساس امنیت زنان	محل زندگی خانواده	پایگاه اقتصادی- اجتماعی	استفاده از رسانه های جمعی
تعداد داده	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲
میانگین پارامترهای	۲,۳۲۸	۳,۹۷۵	۳,۴۸۰	۳,۳۰۰	۳,۹۳۱
انحراف معیار نرمال	۰,۸۷۱	۰,۶۱۰	۱,۰۶۶	۰,۸۹۵	۰,۹۴۵
آماره Z کولموگروف - اسمیرنوف	۱,۱۸۴	۱,۰۳۳	۱,۱۹۰	۱,۱۲۹	۰,۷۶۴
مقدار Sig	۰,۱۳۶	۰,۱۹۸	۰,۱۲۶	۰,۱۵۶	۰,۶۱۴

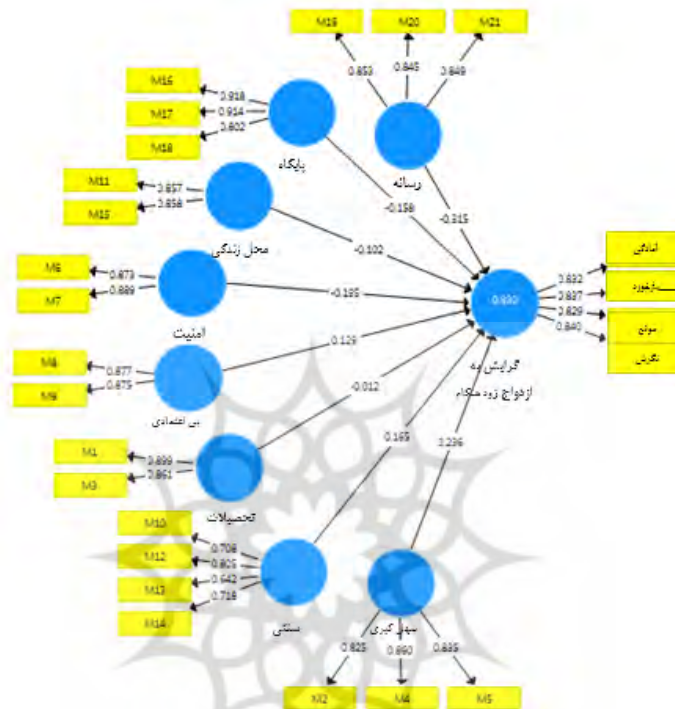

	گرایش ازدواج زود هنگام	سهل گیری انتخاب همسر از سوی خانواده	سنتی بودن آداب و رفتارها	تحصیلات والدین
تعداد داده	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲	۱۰۲
میانگین پارامترهای	۳,۰۲۲	۲,۶۳۷	۳,۳۰۲	۲,۳۶۸
انحراف معیار نرمال	۰,۳۹۴	۰,۶۶۶	۰,۷۰۴	۰,۷۳۷
آماره Z کولموگروف - اسمیرنوف	۰,۷۹۹	۰,۹۴۳	۰,۹۶۹	۱,۰۰۳
مقدار Sig	۰,۶۲۷	۰,۳۲۵	۰,۳۰۵	۰,۲۰۹

1- Kolmogorof – Smirnof

به منظور آزمون فرضیه های تحقیق از برازش مدل معادلات ساختاری به روش حداقل مربعات جزئی (PLS) استفاده شده است. در این مدل، روابط بین متغیرهای تحقیق به طور هم زمان سنجیده شد و میزان سهم هریک از متغیرهای مشاهده شده در تبیین مفاهیم مکنون تحقیق تعیین می گردد. نمودار (۱) برآورد ضرایب مدل ساختاری تحقیق برای فرضیه ها را نشان می دهد.

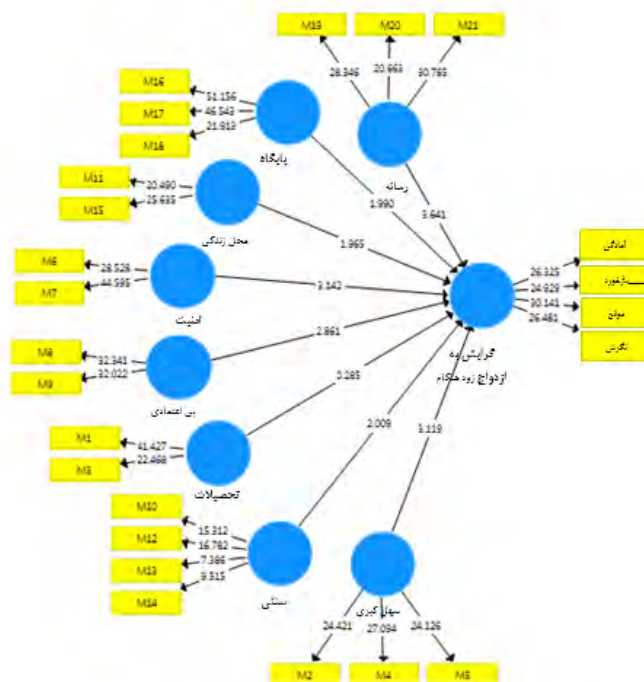
همان گونه که مشاهده می شود مقدار Sig در مؤلفه های پژوهش، بیشتر از ۰,۰۵ است، در نتیجه فرضیه صفر مبنی بر نرمال بودن توزیع متغیرهای پژوهش پذیرفته می شود. نتیجه می گیریم که داده ها نرمال هستند؛ اما با توجه به اینکه حجم نمونه ۱۰۲ نفر می باشد و زیر ۲۰۰ است؛ بنابراین از مدل معادلات ساختاری در نرم افزار Smart pls3 استفاده شده است.

نمودار ۱- برآورد ضرایب مدل ساختاری برای فرضیه های پژوهش

بررسی معناداری ضرایب به دست آمده در مدل، قدمطلق آماره های معناداری که دارای توزیع تی-استودنت می باشند مورد توجه قرار گرفته اند. نمودار(۱) یافته های این آماره را در مدل پژوهش نشان می دهد.

باتوجه به نمودار مشاهده می شود که بار عاملی مربوط به هریک از سنجه های متناظر با متغیرهای پژوهش بزرگتر از مقدار تجربی ۰/۶ به دست آمده که نشان از تخصیص مناسب سنجه ها به عامل های مورد ارزیابی داشته است. به منظور

نمودار ۲- برآورد آماره معناداری ضرایب مدل ساختاری برای فرضیه های پژوهش

ضرایب تعیین برآورد شده برای متغیرهای وابسته مدل ساختاری است. بر این اساس، شاخص GOF برای مدل ساختاری تحقیق به صورت زیر محاسبه شده است:

$$GOF = \sqrt{0.721 \times 0.925} = 0.666$$

باتوجه به مقدار شاخص GOF که برابر با ۰/۶۶۶ به دست آمده و با استناد به کرانه های ارائه شده توسط ولس و همکاران (۲۰۰۹) می توان ادعا نمود که مدل تحقیق بر اساس شاخص GOF معتبر بوده است. ولس و همکارانش مقادیر GOF کوچکتر از ۰/۲۵ را برای مدل های با اعتبار کم، مقادیر بین ۰/۲۵ تا ۰/۳۶ را برای مدل های با اعتبار متوسط و مقادیر بزرگتر از ۰/۳۶ را برای مدل های با اعتبار بالا در نظر گرفته اند.

جدول (۲) خلاصه یافته های مربوط به آزمون فرضیه های تحقیق را نشان می دهد.

باتوجه به برآورد آماره های آزمون معناداری در نمودار (۲) مشاهده می شود که این مقادیر بزرگتر از مقدار بحرانی توزیع تی-استودنت در جدول که تقریباً برابر با ۱/۹۶ است، به دست آمده اند و در نتیجه می توان پذیرفت که ارتباطات برآورد شده میان متغیرهای اصلی و بارهای عاملی برآورد شده میان متغیرهای مکنون و متغیرهای مشاهده شده، در سطح خطای ۰/۰۵ معنادار بوده اند. با توجه به آماره آزمون معناداری به دست آمده برای بارهای عاملی برآورد شده و بزرگتری آنها از مقدار بحرانی جدول توزیع تی-استودنت، مشاهده می شود که هریک از متغیرهای نشانگر جهت سنجش مولفه های مکنون تحقیق به طور معناداری این مولفه ها را تبیین می کنند؛ از این رو باتوجه به توان معنادار سنجه های تحقیق در سنجش هریک از متغیرها، روابط اصلی متغیرها جهت پاسخ به فرضیات تحقیق مورد بررسی قرار گرفته است.

تننهاوس^۱ و همکاران (۲۰۰۴) شاخص نیکویی برازش GOF را به عنوان شاخص اعتبار کلی مدل ساختاری حداقل مربعات جزئی معرفی کردند. این معیار بعدها توسط ولس^۲ و همکاران (۲۰۰۹) به منظور ساده سازی محاسبات آن، به صورت زیر ارائه گردید:

$$GOF = \sqrt{AVE \times \bar{R}^2}$$

به طوری که در این رابطه، AVE معرف میانگین شاخص اعتبار همگرایی متغیرهای مکنون و $\bar{R}^2$ معرف میانگین تمامی

¹ Tenenhaus

² Wetzels

جدول ۲- معناداری ضرایب تاثیر مدل تحقیق برای فرضیه اصلی

نتیجه	مقدار بحرانی	آماره آزمون t	ضریب تاثیر	متغیر مستقل ← متغیر وابسته
معنادار	جدول ۱/۹۶	۳,۶۴۱	-۰,۳۱۵	استفاده از رسانه های جمعی ← گرایش به ازدواج زود هنگام
معنادار	۱/۹۶	۱,۹۹۰	-۰,۱۵۸	پایگاه اقتصادی- اجتماعی ← گرایش به ازدواج زود هنگام
معنادار	۱/۹۶	۱,۹۶۵	-۰,۱۰۲	محل زندگی خانواده ← گرایش به ازدواج زود هنگام
معنادار	۱/۹۶	۳,۱۴۲	-۰,۱۹۵	احساس امنیت زنان ← گرایش به ازدواج زود هنگام
معنادار	۱/۹۶	۲,۸۶۱	۰,۱۲۹	بی اعتمادی نسبت به زنان ← گرایش به ازدواج زود هنگام
غیر معنادار	۱/۹۶	۰,۲۸۵	-۰,۰۱۲	تحصیلات والدین ← گرایش به ازدواج زود هنگام
معنادار	۱/۹۶	۲,۰۰۹	۰,۱۶۵	سنتی بودن آداب و رفتارها ← گرایش به ازدواج زود هنگام
معنادار	۱/۹۶	۳,۱۱۹	۰,۲۳۶	سهل گیری انتخاب همسر ← گرایش به ازدواج زود هنگام

گیری انتخاب همسر مهمترین عوامل رخداد ازدواج زود هنگام در نمونه مورد مطالعه بوده است. ازدواج زود هنگام می تواند پیامدهای متنوعی در زندگی زنان داشته باشد و همچنین یکی از پیامدهای معمول ناشی از ازدواج زود هنگام ترک تحصیل دختران و عدم امکان ادامه تحصیل آنها است.

با توجه به یافته های به دست آمده در تبیین نتایج حاصل از فرضیه اصلی می توان بیان داشت محیطی که فرد در آن به سر می برد و مولفه های اجتماعی و فرهنگی حاکم بر محیط، می تواند فرهنگ سازی مربوط به ازدواج را تحت الشعاع خود قرار دهد. از این رو ازدواج زود هنگام کودک و نوجوان یکی از مواردی است که می تواند به شدت سلامت جنسی و نیز سلامت جسمی، روحی و روانی را تحت تاثیر قرار دهد. در واقع این مسئله عاملی است برای نقض حق بهداشت و سلامت و زمینه ای برای بهره کشی و سوء استفاده جنسی. رسانه ها، فقر، رسوم و سنت ها، نداشتن سواد و تحصیلات در پیدایش و رواج ازدواج زود هنگام موثرند؛ به عبارت دیگر چیزی که در اجتماع به فرهنگ تبدیل شده یقیناً در انتخاب سن ازدواج توسط فرد موثر است و اگر در محیط اجتماعی شاهد پایین بودن سن ازدواج باشیم یقیناً سایر جوانان در آن محیط نیز به همین روال عمل کرده و ترجیح می دهند همانند سایر دوستان و آشنایان خود در سنین پایین ازدواج کنند. بر اساس نتایج به دست آمده در این پژوهش شاهد این بودیم که استفاده از رسانه های جمعی بر گرایش ازدواج زود هنگام دانش آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل تاثیر منفی دارد؛ به عبارت دیگر با ارتقای سطح استفاده از رسانه های جمعی شاهد کاهش گرایش ازدواج زود

آماره آزمون به دست آمده برای اندازه تاثیر استفاده از رسانه های جمعی، پایگاه اقتصادی- اجتماعی، محل زندگی خانواده، احساس امنیت زنان، سنتی بودن آداب و رفتارها، سهل گیری انتخاب همسر بر گرایش به ازدواج زود هنگام بزرگتر از مقدار بحرانی این توزیع در جدول تی-استودنت است؛ همچنین تاثیرگذاری استفاده از رسانه های جمعی، پایگاه اقتصادی- اجتماعی، محل زندگی خانواده، احساس امنیت زنان و بی اعتمادی نسبت به زنان، سنتی بودن آداب و رفتارها، سهل گیری انتخاب همسر بر گرایش به ازدواج زود هنگام مورد تایید قرار گرفت، اما تاثیرگذاری تحصیلات والدین بر گرایش به ازدواج زود هنگام مورد تایید قرار نگرفت.

در نتیجه به طور معناداری تاثیرگذاری استفاده از رسانه های جمعی، پایگاه اقتصادی- اجتماعی، محل زندگی خانواده، احساس امنیت زنان، به ترتیب با ضریب تاثیر (۰/۳۱۵-)، (۰/۱۵۸-)، (۰/۱۰۲-)، (۰/۱۹۵-) دارای تاثیر منفی بر گرایش به ازدواج زود هنگام بوده اند و بی اعتمادی نسبت به زنان، سنتی بودن آداب و رفتارها، سهل گیری انتخاب همسر به ترتیب با ضریب تاثیر (۰/۱۲۹) و (۰/۱۶۵)، (۰/۲۳۶) دارای تاثیر مثبتی بر گرایش به ازدواج زود هنگام بوده اند.

نتیجه گیری

آنچه در بررسی و تجزیه و تحلیل پژوهش حاضر در ازدواج زود هنگام نشان می دهد استفاده از رسانه های جمعی، پایگاه اقتصادی- اجتماعی، محل زندگی خانواده، احساس امنیت زنان، بی اعتمادی نسبت به زنان، سنتی بودن آداب و رفتارها و سهل

در پژوهشی به این نتیجه دست یافت که مهارت‌ها می‌توانند تا حدودی از طریق تحصیلات کسب شود که با ممانعت از تحصیل این کودک همسران، این اتفاق نمی‌افتد که با نتایج این پژوهش همسو می‌باشد؛ همچنین شاهد این بودیم که محل زندگی خانواده بر گرایش ازدواج زود هنگام دانش‌آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل تاثیر و معنادار بود؛ به عبارت دیگر با پایین بودن سطح ازدواج زود هنگام در محل زندگی شاهد کاهش گرایش ازدواج زود هنگام دانش‌آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل خواهیم بود. نتایج فرضیه سوم محل زندگی خانواده، بین شهر و روستا و سن ازدواج تفاوت وجود دارد؛ به عبارتی متغیر نوع محل زندگی بر سن ازدواج دختران تاثیر دارد؛ بنابراین سن ازدواج در شهر بیشتر از روستاها مهم می‌باشد. نتیجه به دست آمده با توجه به سطح معنی‌داری بین محل زندگی و سن ازدواج می‌توان این گونه نتیجه گرفت که نتایج بدست آمده با پژوهش ابراهیمی و فخرایی (۱۶) در پژوهش نشان دادند که محل زندگی خانواده بر گرایش به ازدواج زودرس تاثیرگذار است که با نتایج این پژوهش همسو می‌باشد اما با پژوهش جوادیان و همکاران (۱۳) بین مناطق شهری شهرستان اردکان با مناطق روستایی تفاوتی وجود ندارد، غیر همسو می‌باشد و درصد دختران ازدواج کرده ۱۵ تا ۱۹ ساله، بالاست.

فرضیه چهارم احساس امنیت است، با توجه به سطح معنی‌داری می‌توان نتیجه‌گیری کرد که هر چه میزان احساس امنیت اجتماعی در زنان بیشتر باشد سن ازدواج بالاتر می‌رود؛ همچنین شاهد این بودیم که احساس امنیت زنان بر گرایش ازدواج زود هنگام دانش‌آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل رابطه معناداری دارد؛ به عبارت دیگر با ارتقای سطح امنیت زنان شاهد کاهش گرایش ازدواج زود هنگام دانش‌آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل خواهیم بود. ابراهیمی و فخرایی (۱۶) در پژوهش نشان دادند که احساس امنیت زنان بر گرایش به ازدواج زودرس تاثیرگذار است که با نتایج این پژوهش همسو می‌باشد. در فرضیه پنجم همچنین شاهد این بودیم که بی‌اعتمادی نسبت به زنان بر گرایش ازدواج زود هنگام دانش‌آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل تاثیر مثبت دارد؛ به عبارت دیگر با ارتقای بی‌اعتمادی نسبت به زنان شاهد افزایش گرایش ازدواج زود هنگام دانش‌آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل خواهیم بود. ابراهیمی و فخرایی (۱۶) در پژوهش نشان دادند که بی‌اعتمادی نسبت به زنان بر گرایش به ازدواج زودرس تاثیرگذار است که با نتایج این پژوهش همسو می‌باشد. در فرضیه ششم شاهد این بودیم که تحصیلات والدین بر گرایش ازدواج زود

هنگام دانش‌آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل خواهیم بود. پژوهش حاضر با نتایج پژوهش مقدادی و جوادیور (۸) با موضوع تاثیر ازدواج زود هنگام بر سلامت جنسی کودکان و نیز راهکارهای ممانعت از آن می‌پردازد. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که مسائلی مانند فقر، عوامل فرهنگی و اجتماعی، حفظ آبرو و شرف خانوادگی و... زمینه وقوع ازدواج زودرس را فراهم می‌نماید که با وجود ویژگی‌های بارز کودکی در رابطه زناشویی و عدم آموزش و آگاهی‌های اجتماعی لازم می‌تواند منجر به تضییع حقوق کودک و آزار و بهره‌کشی از وی شود. از دیگر سو می‌تواند سلامت جنسی کودکان را تحت تاثیر قرار دهد و منجر به بیماری‌های جسمی، روحی و روانی، افزایش حاملگی و زایمان زودرس و... شود. از این رو ارتقای آگاهی‌ها و پیش‌بینی تکالیف و تعیین مجازات‌های مناسب، چنین پدیده‌های را محدود ساخته و امکان بروز چنین پیامدهای ناگواری را کاهش می‌دهد. همچنین نتایج پژوهش ابراهیمی و فخرایی (۱۶) استفاده از رسانه‌های جمعی بر گرایش به ازدواج زودرس تاثیرگذار است و با نتایج این پژوهش همسو بود. جوادیان و همکاران (۱۳) در پژوهشی نشان دادند که شرایط سخت خانواده و تسهیل‌گری ازدواج و رسوم و سنت‌ها و اعتقادات و باورهای مذهبی بر گرایش به ازدواج زود هنگام موثر است که با نتایج این پژوهش همسو می‌باشد. بذرافشان کوتنایی و همکاران (۱۹) در پژوهشی نشان دادند فقر اجتماعی و فقدان فرهنگ اجتماعی مناسب در مناطق روستایی بر گرایش به ازدواج زود هنگام موثر است که با نتایج این پژوهش همسو می‌باشد و نتایج فرضیه اول میان میزان استفاده از رسانه‌های جمعی و سن ازدواج دختران رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. یافته‌های پژوهش نشان داد که رسانه‌های جمعی از جمله ماهواره و اینترنت سیلی از اطلاعات را به درون خانه می‌آورد که بسیاری از این اطلاعات خام و انحرافی می‌باشد که باعث انحراف نوجوان می‌شود و تمایل نوجوان به سوی تهاجم فرهنگی و گرایش به انحرافات اخلاقی و اجتماعی می‌گردد. در نتایج فرضیه دوم شاهد این بودیم که پایگاه اقتصادی-اجتماعی بر گرایش ازدواج زود هنگام دانش‌آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل معنی‌دار می‌باشد و پژوهش حاضر با پژوهش‌های حسینی فر و اکبری (۱۴)، مقدادی و جوادیور (۸)، ابراهیمی و فخرایی (۱۶) همچنین نتایج پژوهش منتظری و همکاران (۲۰) همسو بوده و شرایط پایین اقتصادی-اجتماعی به عنوان مهمترین عوامل تشویق دختران به ازدواج زود هنگام می‌باشد؛ به عبارت دیگر با بهبود سطح پایگاه اقتصادی-اجتماعی شاهد کاهش گرایش ازدواج زود هنگام دانش‌آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل خواهیم بود. نجفی اصل (۲)

اجتماعی خانواده و با تمایل به ازدواج جوانان، رابطه معنا داری وجود دارد که با نتایج این پژوهش همسو می باشد.

ازدواج زود هنگام باعث می شود که دختران مهارت های لازم

برای زندگی مشترک نداشته باشند و به همین دلیل با مشکلات فراوانی در زندگی خود مواجه شوند. مواردی مثل ناتوانی در تصمیم گیری، ناتوانی در حل مسائل، ناتوانی در تربیت فرزندان، نداشتن مهارت لازم برای ارتباط با همسر و خانواده همسر، وابستگی به خانواده ها و دخالت خانواده ها، به خصوص خانواده همسر در زندگی، از اینگونه مسائل است.

بر اساس نتایج بدست آمده در این پژوهش پیشنهاد می شود به خانواده ها و خصوصاً مادران آموزش مهارت های زندگی و همچنین آموزش های لازم برای سن ازدواج و آگاهی در زمینه ازدواج های زود هنگام داده شود، این آموزش ها می تواند از طریق انجمن اولیا و مربیان مدارس، فرهنگسراها و سازمانهای مردم نهاد ارائه شود.

همچنین پیشنهاد می شود تولید و ساخت فیلم ها و سریال هایی در مورد پیامدهای ازدواج زود هنگام صورت گیرد و قوانینی در زمینه سن مناسب ازدواج توسط مجلس تصویب شود تا از ازدواج زود هنگام جلوگیری شود.

همچنین از قشرهای مختلف جوانان، در گروههای سنی مختلف، جهت ارزیابی برنامه های فعلی رسانه ها و بکارگیری پیشنهادهای آنان برای ایجاد برنامه های متنوع و جذاب در زمینه های مختلف، با هدف کاهش توجه به برنامه های ماهواره ای نظر سنجی صورت گیرد. دسترسی به آموزش و برابری دختر و پسر در استفاده از امکانات تحصیلی در تمام قشرهای مختلف جامعه. در واقع ادامه تحصیل دختران آگاهی آن ها را نسبت به زندگی بالا برده و جایگزین خوبی برای ازدواج زودرس در آن ها می شود.

با توجه به یافته های این پژوهش، پیشنهاد می شود حمایت های اقتصادی برای دختران و خانواده های آن ها تعیین شود، این حمایت به خانواده ها کمک می کند تا ارزش بیشتری برای دختران خود قائل باشند. با توجه به علل شایع ازدواج زود هنگام ارائه خدمات حمایتی اقتصادی و آموزشی به خانواده ها به ویژه خانواده های کم درآمد و کمتر تحصیل کرده می تواند به کاهش آسیب های این پدیده یاری رساند.

پیشنهاد می شود دوره های زوج درمانی از سوی هسته مشاوره آموزش و پرورش برای دانش آموزان متاهل برگزار شود. پیشنهاد می شود مبارزه با فقر، چه فقر مادی و چه فقر فرهنگی مهم ترین موضوع در این زمینه است صورت گیرد و پس از آن آموزش و ارتقای دانش والدین، توانمندسازی کودکان و نوجوانان و افزایش آگاهی در آنان، تامین و تدارک خدمات و

هنگام دانش آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل رابطه معنادار ندارد؛ به عبارت دیگر با ارتقای سطح تحصیلات والدین شاهد تغییر در گرایش ازدواج زود هنگام دانش آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل نخواهیم بود. ابراهیمی و فخزایی در پژوهشی نشان دادند که سطح تحصیلات بر گرایش به ازدواج زودرس تاثیرگذار است که با نتایج این پژوهش همسو نمی باشد. نتایج نشان می دهد که بسیاری از افراد معتقدند که ازدواج زود هنگام به ادامه تحصیل افراد آسیب جدی وارد می کند و در آینده از همسالان خود عقب می افتند. همچنین یافته های پژوهش نجفی اصل (۲) نشان می دهد یکی از مهم ترین پیامدهای ازدواج زود هنگام برای دختران، کودکی از دست رفته آنان است. ممانعت از تحصیل ایشان توسط پدر یا همسرانشان در اولین مرحله باعث فقر آموزشی و مهارتی و جامعه پذیری ناقص آنان شده و در ادامه به همراه جدانشدن آنان از خانواده و گروه همسالان، تضعیف حمایت اجتماعی، عاطفی، ابزاری و اطلاعاتی را موجب می شود. پدیده دیگری که پیامدهای مهمی بر زندگی و سلامت اجتماعی آنان دارد پدیده کودک - مادری است.

در فرضیه هفتم شاهد این بودیم که سنتی بودن آداب و رفتارها بر گرایش ازدواج زود هنگام دانش آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل تاثیر مثبت دارد. با ارتقای سنتی بودن آداب و رفتارها شاهد افزایش گرایش ازدواج زود هنگام دانش آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل خواهیم بود. همچنین در فرضیه هشتم شاهد این بودیم که سهل گیری انتخاب همسر از سوی خانواده بر گرایش ازدواج زود هنگام دانش آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل تاثیر مثبت و رابطه معناداری دارد؛ به عبارت دیگر با ارتقای سهل گیری در انتخاب همسر شاهد افزایش گرایش ازدواج زود هنگام دانش آموزان دختر متوسطه اول و دوم شهرستان بابل خواهیم بود. جوادیان و همکاران (۱۳) در پژوهشی نشان دادند که شرایط سخت خانواده و تسهیل گری ازدواج و رسوم و سنت ها و اعتقادات و باورهای مذهبی بر گرایش به ازدواج زود هنگام موثر است که با نتایج این پژوهش همسو می باشد. سهل گیری انتخاب همسر، میان میزان سهل گیری ازدواج از سوی خانواده دختر و سن ازدواج اینگونه نتیجه گیری می شود که هر چه میزان سهل گیری از سوی خانواده دختر بیشتر باشد، سن ازدواج پایین تر می آید و با پژوهش ابراهیمی و فخزایی همسو می باشد. اسکندری چراتی (۲۱) در پژوهشی نشان داد بین متغیرهای ادامه تحصیل، بالا بودن انتظارات و سختگیری در انتخاب همسر، نداشتن شغل مناسب، فقر خانوادگی، موقعیت

رعایت حریم خصوصی شرکت کنندگان توسط پژوهشگر مدنظر قرار گرفته است.

حامی مالی

تمام منابع مالی و هزینه پژوهش و انتشار مقاله تماماً بر عهده نویسنده بوده و هیچگونه حمایت مالی دریافت نشده است.

مشارکت نویسندگان

مقاله برگرفته از پژوهش اجتماعی مستقل توسط نویسنده مقاله است.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

References

1. UNICEF global databses. based on DHS, MICS and other national surveys, 2013-2019.
2. Najafiasl Z. Qualitative Study of Social Health of Female Child Marriage (Case Study: Ahvaz City). 2022. [persian].
3. UNICEF. Child marriage is a violation of human rights, but is all too common. [UNICEF data: Monitoring the situation of children and women]. 2018.
4. United Nations Children's Fund. Global Databases 2020.
5. Mousavi Baladi S. Study of the evolution of marriage in Iran (1956-1996). Journal of Population. Tehran Civil Registration Organization, 1999, 27, 28.
6. Kamali A, Safiri K, Asadpour A. Child-Spouse Strategies in Dealing with Life Issues Marital (Comparison of Two Groups of Children-Spouses). 2022. [persian].
7. Haidari M, Mazaheri MA, Pouretamad H. Constructing and standardizing the marriage willingness questionnaire. 2004, 3(31).250-261.
8. Meghdadi MM, Javadipour M. Impact of Early Marriage on Children's Sexual Health and Mechanisms of Deal with It, 2017, 11(40). (pp. 33-60).
9. Tudeh Fallah M, Kazemipour S. Investigating the effect of renovation on marriage age with emphasis on demographic indicators of marriage in the country and 7 selected provinces in 2017, Journal of Social Research, 2 (12).

ایجاد کاربست قوانین و سیاست‌ها، اصلاح قوانین ازدواج، آموزش اصلاح رویه‌های فرهنگی همسرگزینی، توجه به تفاوت بین فرد چه زن و چه مرد و بلوغ جسمانی با بلوغ روانی و اجتماعی نیز از دیگر راهکارهای مقابله با ازدواج زودهنگام است.

ملاحظات اخلاقی

تمام شرکت کنندگان با رضایت خود در پژوهش شرکت داشتند و پژوهشگر به آنها اطمینان داد که نتایج پژوهش محرمانه خواهد بود.

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

تمام نکات اخلاقی شامل رازداری، امانت‌داری، دقت در استناددهی، رعایت ارزش‌های اخلاقی در گردآوری داده‌ها،

10. Hosseinzadeh R. Study of sociological factors affecting the delay of marriage of youth in Garmsar city. Master Thesis in Sociology, Islamic Azad University, Garmsar Branch. 2008.
11. Statistics Center of Iran. Report on the Social and Cultural Status of Iran. Statistics Center of Iran. 2020. [persian].
12. Zareei Mahmoodabadi H, Zarei. Causes and Consequences of Early marriage and the Occurrence of Child Marriage in Female Students in Yazd Province: Grounded Theory Study. 2020, 3(20). 12-27.
13. Javadian SR, Shomali Ahmadabadi E, Torkashvand moradabadi M, Abedi M. *The Context and Consequences of Early Marriage of 13-16 Years Old Girls in Ardakan*. 2020, 13(4), November, 31-54.
14. Hosseini Far M, Akbari. Examining the Social Consequences of Early Marriage in Girls' Education (A Case Study of Shahr Asfrain). farhangian University. Journal of social studies. 2019, 1(2).2-26. . [persian].
15. Eftekharezeh SZ. Women's Lived Experience in Early Marriage, Journal of Social Work. 2015, 109-156. [persian].
16. Ebrahimi H, Fakhrayi S. Investigation of the social factors associated with early marriage in Naghadeh. Journal of sociology Studies, 2013, 6(21).93-110
17. Askari Nodooshan A, Abbasi Shawazi, Sadeghi R. Mothers, daughters and marriage (generational differences in marriage ideas and attitudes in Yazd). Women's Strategic Studies (Women's Book), 2099, 11 (44).

18. Hosseini P. Lawyer, Internal Quarterly of the Bar Association, 2018, 17. 11-16. [persian].
19. Bazarafshan Afrakti A, Darzi Khalredi G, Mohammadian F, Ghorbanian F. factors of early marriage of rural girls in Mazandaran province, the second conference of social sciences, psychology, educational sciences and humanities. 2022.
20. Montazeri S, Gharacheh M, Mohammadi N, Alaghband Rad J, Eftekhar Ardabili H. "Determinants of Early Marriage from Married Girls' Perspectives in Iranian Setting: A Qualitative Study". Journal of environmental and public health, Volume 2016, Article ID: 8615929.
21. Eskandari Cherati A. Study of factors affecting the delay of marriage age in Iran with emphasis on Golestan province. Specialized quarterly magazine of sociology. Ashtian Azad University. 2008, 4(3).9-27.

